

РЕШАТ НУРІ
ГЮНТЕКІН
КАРТА СВІТУ

НІЧ
ВОГНЮ

РОМАН

ХАРКІВ
«ФОЛІО»
2011

ЧАСТИНА ПЕРША

I

У поштовій кареті з Айдина до Міласа їхали п'ятеро: двоє комісіонерів, котрі безперестану палили та грали в карти, прилаштувавши на своїх колінах тацю з кавою; чоловік у мисливському костюмі з обличчям, спотвореним віспою; сивий секретар монопольного управління і старий жандарм. Він або дрімав, або читав папери, бурмо-чучи щось собі під ніс і похитуючи фарбованою бородою...

Насправді був і шостий мандрівник, та ще й який! Цей дивний юнак, приблизно сімнадцяти-вісімнадцяти років, здається, не міг сидіти спокійно. Він то йшов поряд із візком, приминаючи палицею траву на узбіччі, то видирався на пагорби чи біг за каретою, якщо та раптом прискорювала свій хід. Коли сил бігти вже не лишалося, юнак застрибував до візника на передок і, взявши віжки до рук, покрикуючи, підганяв коней.

Надзвичайно схоже він наслідував голоси тварин, а інші мандрівники сміялися від душі, слухаючи, як він бекає, мукає та кричить услід худобі на випасі.

Юнак навіть примудрився прискіпатися до караванників, що вели верблюдів до Муглу, і не заспокоївся, поки йому за пару курушів не дозволили покататися.

Швидше за все, небезпечна пригода, що трапилася з юнаком за день до цього в Чине, анітрохи не додала йому розважливості.

Річка тоді вийшла з берегів, і течією знесло легкий дерев'яний міст. Сильні буйволи змогли перетягнути на той бік екіпаж, що до середини бортів був у воді. А людям довелося переправлятися верхи.

На обличчях старших можна було прочитати незадоволення та занепокоєння, а юнак, навпаки, від душі втішався, порівнюючи випадкову пригоду з походом Іскандера Великого¹ на Дарія.

На середині річки йому заманулося затіяти нову гру, але раптом його разом із конем перекинуло й потягло вниз за течією. На щастя, за п'ятдесят метрів від переправи кілька селян збирали дошки зруйнованого мосту. Якби не їхнє вчасне втручання, хлопець неодмінно загинув би. Довелося зупинитися в старому готелі й покласти його коло печі.

Цілу ніч хлопця лихоманило, він навіть марив, але з першими променями сонця знову був бадьорий та веселий. Зараз ніщо, крім його одягу, не нагадувало про невдале купання. Але піджак і брюки, пошиті в одного відомого кравця в Бейоглу, мали справді плачевний вигляд.

¹ Олександр Македонський.

У його маленькій дорожній сумці лежала лише змінна білизна та кілька книжок, тому юнакові довелося знову вдягти сильно пожмаканий та ще й на додачу пропахлий димом від печі костюм. Темно-синій у червону цяточку піджак із чудової англійської тканини сумно обвис, а завужені брюки тепер стали більш схожі на шаровари.

Але й ця неприємність стала лише приводом для сміху.

— І на тім спасибі, що одяг міцно тримається на наших спинах. От якщо б річка в Чине забрала не лише мою феску, але й костюм, який би я був! — казав юнак.

Секретар монопольного управління, видно, вважав, що чоловік без фески — все одно що голий. І тому почав радити:

— Синку, ти б накрив голову хоча би хустинкою.

Але хлопець, у котрого в очах стрибали веселі бісики, відповів лише:

— Не біда! Адже ж я не намаз творю. Все чудово!

Для нього в ту мить, здається, все справді було чудово.

* * *

Єдина дорога, що вела до Міласа, була в жахливому стані. Засяяна вивернутим камінням, вона над усе нагадувала безкінечну чергу ям та ярків. Лише ввечері другого дня мандрівники змогли дістатися місця призначення. Коли екіпаж в'їжджав до міста, на дорозі з'явилося троє людей, і візник, звертаючись до жандарма, сказав:

— Сержанте Хафіз, он іде пан каймакам.

Юнак на той момент сидів поряд із кучером і вирішив поцікавитися:

— А котрий із них начальник?

— Он той низенький пан...

Супутники каймакама обидва, як на гріх, були високі. Сонце світило юнакові в очі, і він спочатку навіть вирішив, що бачить дитину років восьми-десяти. Але потім помітив бороду і зрозумів, що помилився.

Порівнявшись із пішими, екіпаж раптом зупинився, і бородатий жандарм зістрибнув на землю, щоб привітатися з каймакомом. У руках він тримав зошита у шкіряній папітурці.

— Як справи, сержанте Хафіз?

— Усе гаразд, пане, — відповів жандарм і, діставши із зошита запечатаного конверта, передав його каймакомові до рук.

Каймакам спочатку потримав листа, неначе зважуючи його на долоні, а потім акуратно розірвав конверт і, начепивши окуляри, почав читати. Щоб краще роздивитися написане, він одвернувся до сонця, що сідало, й сердито насупив брови.

— Погані новини, — тихо звернувся він до свого супутника зі світло-коричневими вусами, котрий байдужливо стояв, спираючись на ціпок, і роздивлявся обрїй.

— Що сталося?

— До Міласа прибуває засланець... Із вілаету надійшов наказ пильнувати його. Сварливий, напевно, тип. Ох, не подобається мені все це... Тільки неспокій, таке відчуття, ніби змію в домі пригрів... Пильнувати засланця — лише морока, отак-от...

Не звертаючи уваги на кучера та юнака, котрі чули його слова, каймакам роздивлявся фізії мандрівників. Погляд його зупинився на обличчі рябого. Утім, цей бідолаха був, напевно, найбезпечнішим і найтихішим за всіх. Доля насміялася з нього, давши йому таку зовнішність.

Каймакам, упевнений у правильності своїх здогадів, все ж запитав:

— Котрий із них?

— ?..

— Я питаю, хто засланець?

Сержант Хафіз збентежився. Він спробував показати очима, але не зміг і невпевнено завмер.

Юнак зістрибнув із передка й, завзято посміхнувшись, повідомив:

— Засланець — це я, ваш покірний слуга, пане каймакам.

Каймакам розгубився. Він витріщався то на жандарма, то на розхристаного юнака, котрий виглядав молодшим від своїх літ. Нарешті, затинаючись, він запитав:

— Що ти таке говориш? Ти ж іще дитина!

Безсумнівно, таким чином каймакам виказав симпатію і виявив доброзичливе ставлення, однак юнак цього не зрозумів. Для нього слово «дитина» пролунало як докір. Із тієї ночі, коли його забрали прямо з училища до Міністерства поліції, юнак вважав себе дорослим. Адже його відправили в заслання під охороною жандармів із рушницями, а отже, безсумнівно, він міг вважати себе поважною персоною. Завдяки цій рятівній думці він забував про страх та відчай, що переслідували його стільки днів поспіль.

Юнак намагався виглядати серйозним і статечним. Розправивши поли піджака і пригладивши волосся, він запитав:

— Чим вас не влаштовує мій зріст, пане?

Каймакам весело розсміявся:

— Я не в тому сенсі, синку... Зростом ви, слава Богу, вище за мене будете. Тільки ви ж зовсім дитина...

— Вісімнадцять, пане...

— Що вісімнадцять?

— Мені вісімнадцять років...

На цей раз каймакам вирішив пожартувати. Він повернувся до супутників і, давлячись сміхом, мовив:

— Вісімнадцять. Старше вже далі нікуди... Скоро на пенсію. Мої слова, бачу, зачепили ваше самолюбство... Вибачте, звичайно, не варто називати чоловіка вашого віку дитиною... А що це за сережка у вашому вусі?

Я мимовільно доторкнувся рукою до правого вуха й розсміявся.

Незадовго до цього, коли ми проїжджали повз садок, я поцупив трохи черешні, з'їв кілька, а гілочку з двома ягодами повісив на вухо та й забув. Зіграти перед каймаком роль серйозної людини, хоч як я намагався, мені не пощастило. Безнадійно намагаючись обернути все на жарт, я простягнув йому черешню:

— Якщо дозволите, я б хотів піднести це вам.

Він посміхнувся, взяв гілочку і, поплескавши мене по щоці, мовив:

— Маю надію, ми потоваришуємо. І наша дружба буде такою ж солодкою, як і ця черешня. У вас є багаж?

ЗМІСТ

Частина перша	3
Частина друга	271
Глосарій	349